

žene koje tu titulu nose i prihvaćaju nerijetko su uvažene članice vinskih udruženja, involvirane u život vinogradarskih obitelji, vrlo često i same iz njih dolaze te dobro poznaju tradiciju i kulturu vina određenog kraja (i uzgoj grožđa i samo pravljenje vina). No, u javnom i medijskom diskursu stvarni doprinos i uloga vinske kraljice svedeni su na titulu kraljice ljepote, čija funkcija primarno ide u smjeru reklamiranja određenih kozmetičkih proizvoda ili pak dizajnerske odjeće. Vinska kraljica svedena je na objekt, glavni adut promidžbe određenog vina i tu njezina uloga završava. Manipuliranje ženskim tijelom u marketingu vina etički je dvojbeno i u konačnici nedopustivo. Naime, osim što ženu svodi na puki objekt požude, također se poigrava kulturom vina i svime što ona podrazumijeva. Vino je snažan identitetski marker, nerijetko je simbol obiteljskog, lokalnog, regionalnog pa i nacionalnog identiteta, stoga su autoričin doprinos i angažman višestruko korisni i važni. Osim toga, Ramšak progovara o rijetko istraživanoj temi u etnološkoj i kulturnoantropološkoj znanosti – ulozi alkoholnih pića i kulturi pijenja, daje sjajnu kritičku analizu marketinga vinske industrije, koji je i drugdje u svijetu predmetom suvremenih etnoloških i kulturnoantropoloških istraživanja kada je riječ o istraživanju alkoholnih pića te na taj način korespondira i sa svjetskim istraživanjima u tom polju. Na samom početku knjige posveta Mojce Ramšak govori mnogo u prilog cilju ove studije. Naime, posvećuje je mladim ženama za koje želi da postanu samosvjesne te da se kritički odnose prema marketinškim strategijama koje ženu svode na objekt kojim se manipulira u svrhu profita. U tom smislu, ova knjiga premašuje sam predmet istraživanja i nosi jasnu poruku široj zajednici. Također, ono pak što je, između ostalog, smješta u sferu etnološke i kulturnoantropološke angažirane studije s primjesom autorefleksije osobni je dio posvete autorice na početku knjige. Iako kratka obimom, ova je knjiga angažirana studija, odtorečena katkada možda doista suviše opsežnih opisa konteksta promatrane pojave ili fenomena.

Knjiga *Wine Queens. Understanding the Role of Women in Wine Marketing* namijenjena je svima, i akademskoj zajednici i širem čitateljstvu, jer na mikro studiji jednog fenomena progovara o vrlo važnom i prisutnom problemu tihog i često prikrivenog manipuliranja ženama kao objektima.

Melanija Belaj

Armando Maggi, *Preserving the Spell: Basile's 'The Tale of Tales' and Its Afterlife in the Fairy-Tale Tradition*, University of Chicago Press, Chicago, 2015., 448 str.

Nakon niza publikacija posvećenih filmu (*The Resurrection of the Body: Pier Paolo Pasolini from Saint Paul to Sade*, 2009), talijanskoj renesansi i demonologiji (*In the Company of Demons. Unnatural Beings, Love, and Identity in the Italian Renaissance*, 2006; *Satan's Rhetoric, A Study of Renaissance Demonology*, 2001), plodan istraživač i profesor na Sveučilištu u Chicagu Armando Maggi u svojoj najnovijoj monografiji okreće se bajkama. Osnovna premisa na kojoj počiva njegova studija *Preserving the Spell: Basile's 'The Tale of Tales' and Its Afterlife in the Fairy-Tale Tradition* jest ta da su bajke, kao privilegirani žanr suvremene kulture koja je njima preplavljena, izgubile svoju čudesnu, čarobnu moć. Iako nam se uslijed nebrojenih novih reinkracija i adaptacija, bajkovitih "mikseva" i medijskih preobrazbi lako može učiniti da je žanr danas kreativniji i originalniji nego ikad, Maggi tvrdi da je situacija (uz određene – doduše, malobrojne – izuzetke) posve suprotna. Nešto dinamične i vječno metamorfne teme i motivi poprimaju predvidljive, trajne, okoštale oblike, što pak rezultira gušenjem kreativnog potencijala i osobitog učinka žanra bajke. Kao protulijek suvremenim, konformističkim, sterilnim bajkama Maggi navodi "prljavštinu", vulgarnost i smjelost usmene tradicije, koju je u pisanom obliku ponajbolje, smatra autor, izrazio talijanski autor

Giambattista Basile. Basileova zbirka *Lo cunto de li cunti* (Priča nad pričama, poznata i kao *Pentamerone*, 1634–1636), koja sadrži prve pisane inačice poznatih bajki poput “Pepeljuge” i “Uspavane ljepotice”, središnja je tema Maggijeve monografije.

Inovativna i detaljna studija koja obaže preko četiristo stranica oblikovana je u dvanaest poglavlja, organiziranih u tri tematske i kronološke cjeline. Knjigu otvara uvodno poglavlje koje predstavlja njene glavne ciljeve, te donosi kratak pregled istraživanja bajki i uvid u djelić njihove bogate suvremene produkcije. Provodni motiv prvog djela knjige, posvećenog Basileovoj zbirci i rođenju zapadnjačke bajke, priča je o Amoru i Psihi (žanrovski na razmeđu bajke i mita). Prvo poglavlje razmatra povijest spomenute pripovijesti i njenu iznimnu važnost za talijansku književnost, poglavito Basileovu zbirku. Iako potonja od “Amora i Psihe” posuđuje obilje tema i motiva, Maggija zanimaju dvije izravne reinkripcije (temeljene na varijanti priče objavljenoj u Apulejevom *Zlatnom magarcu*): bajke “Il catenaccio” (Zasun) i “Tronco d’oro” (Zlatni kovčeg). Maggi donosi iscrpne sažetke svih tekstova kojima se bavi, tako da i čitatelji (ce) koji/e nisu izravno upoznati/e s Basileovom zbirkom mogu pratiti analize. U središtu drugoga poglavlja svojevrsan je amalgam Apulejeve priče o Amoru i Psihi i njenih reinkripcija iz Basileovog pera: bajka “Re Cardiddu” (Kralj Cardiddu) objavljena u zbirci *Fiabe siciliane* (Sicilijanske bajke, 1870) Laure Gonzenbach. Iz spomenute zbirke dolazi i studija slučaja obrađena u trećem poglavlju, bajka “La Bella dai sette veli” (Ljepotica sa sedam velova), u kojoj Maggi prepoznaje spoj prve i posljednje bajke iz Basileove zbirke.

Drugi, najopsežniji dio knjige posvećen je odjeku, recepciji i obradama Basileovih priča u kontekstu njemačkog romantizma. Proturječan stav romantičara prema Basileu ogleda se na primjeru Clemensa Brentana, te Jacoba i Wilhelma Grimma: Grimmovi tako hvale njegovu uporabu napuljskog dijalekta, prepoznajući u *Lo cunto de li cunti* svojevrsan transkript usmenih priča kakvom su i sami težili, dok Brentano iznad svega cijeni Basileovo istančano pripovijedanje u kojem nalazi potvrdu njegove književne vještine. Četvrto poglavlje analizira bajku “La mortarella” (Mirta), Basileovu adaptaciju mita o Dafni i Adonisu (obilato premreženu referencama na “Amora i Psihu”), a peto Brentanove transformacije odabranih Basileovih bajki u vjerske alegorije. Šesto poglavlje dalje istražuje Brentanove vjerske sklonosti, konkretno njegove reinkripcije vjerskih vizija Anne Katharine Emmerick, u kojima Maggi nalazi niz strukturnih sličnosti s bajkom. Tema sedmoga poglavlja proces je koji Maggi naziva grimmifikacijom Basileove zbirke i analizira na primjeru sažetaka-adaptacija Basileovih priča koje potpisuju braća Grimm, a koje su pridodane drugome izdanju njihove zbirke *Kinder- und Hausmärchen* (Dječje i kućne bajke) objavljenom 1819. godine (svih pedeset sažetaka, u Maggijevom prijevodu, nalazi se u dodatku na kraju studije). Osmo poglavlje odabrane inačice bajke o Ljepotici i Zvijeri (varijanta “Amora i Psihe”) razmatra kroz prizmu Novalisove filozofije, napose njegovog tumačenja bajke kao pripovijesti koja tematizira i pomiruje suprotnosti.

Tri poglavlja koja čine treći dio studije bave se postmodernističkim, medijski i žanrovski raznolikim obradama (Basileovih) bajki. U devetome poglavlju djela američkoga pisca Roberta Coovera – primjerice, *Pinocchio in Venice* (Pinokio u Veneciji, 1991), *Briar Rose* (Trnoružica, 1996) i *Stepmother* (Maćeha, 2004) – služe kao poticaj za promišljanja o postmodernističkim trendovima i strategijama vezanim uz reinkripcije bajki. Deseto poglavlje analizira roman Stanleyja Elkina *The Magic Kingdom* (Čarobno kraljevstvo, 1985), svojevrsnu parodiju bajke o Snjeguljici koja opisuje posjet skupine bolesne djece Disneylandu. Nadovezujući se na oštru kritiku Disneyja kakvu osobito sustavno i uporno iznosi glasoviti američki istraživač bajki Jack Zipes, Maggi se obrušava na Disneyjevo svojatanje bajki. Promoviranje Disneyjeve (ili bilo koje druge) verzije kao definitivne i jedine ispravne, napominje Maggi, u izravnom je proturječju s duhom bajke koja se, da bi preživjela, mora neprestano mijenjati, transformirati i iznova osmišljavati. Jedanaesto poglavlje analizira elemente bajki u suvremenoj američkoj memoarskoj prozi (npr. *Godina magičnog razmišljanja* Joan Didion, 2005; *A Widow's Story*/Udovičina priča Joyce Carol Oates, 2007), koje Maggi prepoznaje prvenstveno na razini strukture, tema i motiva, ali

i u tendenciji (naglašenoj upravo kod Basilea) iznošenja “prljavštine” na vidjelo. Posljednje poglavlje posvećeno je filmu *Beasts of the Southern Wild* (Zvijeri južnih divljina, red. Benh Zeitlin, 2012), koji Maggi ocjenjuje izuzetno pozitivno, nazivajući ga “novim i originalnim oblikom bajke” (str. 279; svi prijevodi su moji), a glavnu junakinju Hushpuppy “novom Pepeljugom, novom Snjeguljicom” (str. 289).

Preserving the Magic Spell učeno je i eklektično štivo koje vješto spaja analize na mikro i makro razini, koristeći pomna i komparativna čitanja pojedinačnih priča kao platformu za promišljanja o širim pitanjima razvoja, recepcije i mijena žanra bajke u različitim povijesnim, kulturnim i književnim kontekstima, te njegovom mjestu i značaju u suvremenoj kulturi. Snalaženje u informacijski vrlo zgusnutom tekstu olakšava velik broj opisnih podnaslova, kao i tablični/shematski prikazi ključnih elemenata u analizama samih bajki. Cjelokupan dojam inače vrlo zanimljive i poticajne studije donekle narušava nedostatak završnih promišljanja u kojima bi autor sažeo glavne spoznaje i zaključke studije u cjelini (posljednje poglavlje to donekle nastoji postići putem kratkih referenci na teme, naslove i autor(ic)e o kojima je ranije bilo riječi). Nadalje, treći dio studije doima se slabije integriranim u monografiju kao cjelinu, možda zbog neposrednijih (ili jednostavno nedovoljno objašnjenih) poveznica s Basileom.

Izborom raznolikog korpusa i njegovom inovativnom i poticajnom obradom Maggi otvara nove perspektive i niz važnih, nedovoljno postavljenih pitanja o žanru bajke, njegovoj budućnosti i mjestu u suvremenom svijetu. U tom smislu, *Preserving the Spell* poziva na dijalog i buduća istraživanja, dajući vrijedan prilog istraživanju bajke, popularne kulture i (povijesti) književnosti.

Nada Kujundžić

Francesca Rolandi, *Con ventiquattromila baci. L'influenza della cultura di massa italiana in Jugoslavia (1955-1965)*, Bononia University Press, Bologna, 2015., 196 str.

Francesca Rolandi, talijanska povjesničarka, doktorirala je slavistiku na Sveučilištu u Torinu (Italija), a knjiga *Con ventiquattromila baci. L'influenza della cultura di massa italiana in Jugoslavia (1955-1965)* rezultat je njezinog istraživanja provedenog za potrebe izrade doktorske disertacije. Okosnicu knjige sačinjava teza da je talijanska popularna kultura u desetljeću velikih političkih promjena u unutarnjoj i vanjskoj jugoslavenskoj politici (1955. – 1965.) odigrala važnu, ako ne i ključnu ulogu u formiranju jugoslavenske popularne kulture. Naime, potpisom Londonskog memoranduma 1954. godine, koji predviđa rješavanje graničnog pitanja dviju država, uspostavu slobodne luke u Trstu te regulaciju malograničnog prometa i trgovinskih veza, stvaraju se preduvjeti za normalizaciju i procvat kulturnih i društvenih veza. Stoga u tom razdoblju nastaju brojne izložbe, koncerti, gostovanja talijanskih i jugoslavenskih folklornih skupina, a dostupnost talijanskog tiska (*La Stampa*, *Unità*, *Gazzetta dello Sport*, *Grazia*) u Jugoslaviji postaje dio svakodnevnice. Prema autorici, upravo će popularna praksa kupovanja u Trstu postati ključni dokaz poroznosti granice i mjestom susreta stanovnika dviju država. Dokaz tome su svakodnevne autobusne linije iz Zagreba, Beograda, Novog Sada, Ljubljane i Sarajeva kao i mnogobrojne reklame talijanskih trgovina i trgovačkih centara koje se objavljuju u jugoslavenskom dnevnom tisku. Time Trst postaje potrošačka meka čitavih generacija, ali i temelj za nostalgična kolektivna sjećanja koja će se mnogo godina kasnije prikazivati u TV serijama (*Naše malo misto*), opisivati u književnim djelima (D. Ugrešić, S. Drakulić) i pjevati u popularnim pjesmama (*Pusti, pusti modu*, Zdravko Čolić). Pritom, Italija postaje pojam i sinonim “lijepog i dobrog ukusa i stila”, spoj estetike i pristupačnosti